

BOGATY (839) *ai*

bogaty (825), **bogat** (8), **bohaty** (6); bogat *ZapMaz*; bogaty : bogat *BierEz* (5 : 2), *RejRozpr* (1 : 1), *GrabowSet* (1 : 1), *CiekPotr* (12 : 1), *GoslCast* (3 : 1); bogaty : bohaty *MetrKor* (4 : 1), *MurzNT* (2 : 1), *GórnDworz* (4 : 2), *Calep* (8 : 1); bogaty : bogat : bohaty *RejWiz* (5 : 1 : 1).

bogat występuje wyłącznie w wierszu.

o oraz a jasne.

comp i *sup* (62 + 6) -bogatszy. ◊ *sup* nã- (5), nãj- (1) *WerKaz*.

sg m N bogaty, bogatszy, nãbogatszy (234), bogat (8); (*attrib*) bogaty (73); (*praed*) bogaty (103), bogat (8). ◊ *G* bogatého, bogatszego, nãbogatszego (47); -ého (5), -(e)go (42). ◊ *D* bogatému, bogatszému (39); -ému (1), -(e)mu (38). ◊ *A* bogatého, bogatszego, nãbogatszego (37), bogaty, bogatszy (14); -ého (5), -ego (4), -(e)go (28); -ého *GoslCast*; -ego *KochPs*; -ého : -ego *SarnStat* (4 : 3). ◊ *I* bogatym, bogatszym, nãj bogatszym (83), bogatęm (1) *MurzNT*. ◊ *L* bogatym (6), bogat(e)m (1) *RejKup*. ◊ *V* bogaty (4), bogaté (1) *ZawJeft* [w *rymie*]. ◊ *f N* bogatã, bogatszã (25). ◊ *G* bogatěj, bogatszěj (12); -ěj (1), -(e)j (11). ◊ *D* bogatěj (1). ◊ *A* bogatã (15). ◊ *I* bogatã (5). ◊ *n N* bogaté, bogatszé (36); -é (1), -(e) (35). ◊ *G* bogatého (8); -ého (2), -(e)go (6). ◊ *A* bogaté (8); -é (2), -(e) (6). ◊ *I* bogatym (1). ◊ *L* bogatym (3). ◊ *pl N m pers* bogaci (42), bogatszy (8), bogatsi (1) *GórnRozm. subst* bogaté (21); -é (1), -(e) (20). ◊ *G* bogatych, bogatszych (56). ◊ *D* bogatym, bogatszym (27). ◊ *A m pers* bogaté, bogatszé (23); -é (2) *MurzNT*, *KochPieś*, -e (1) *OpecŻyw*, -(e) (20). *subst* bogaté, bogatszé (37); -e (5), -(e) (32). ◊ *I m* bogatými, bogatszými (16), bogatymi, bogatszymi (8); -ými *FalZioł*, *Leop* (2), *RejZwierz*, *Mącz*, *RejPos*, *BudBib*, *BudNT*, *ModrzBaz*, *KochMRot*, *JanNKar*, *SkarKaz* (2); -ymi *KromRozm III*, *KrowObr*, *OrzList*, *KuczbKat*, *KołakSzczęśl*; -ými : -ymi *SkarŻyw* (2 : 1), (1 : 2); -ými (2), -(e)mi (14). *f* bogátymi (1). ◊ *L* bogatych (6). ◊ *V m pers* bogaci (3). ◊ *du N m pers (cum nm)* bogatsz(a) (1) *BielŻyw* 116.

Sł stp, *Cn* notuje, *Linde XVI – XVIII w.*

1. Zamożny, majątny; zasobny, obfitujący w co; czasem z odcieniem przenośnym; (przeważnie w opozycji do „ubogi”, „nędzny” itp.); *dives* *Mącz*, *Calag*, *Calep*, *Cn*; *opulentus* *Mącz*, *Calep*, *Cn*; *copiis locuples*, *opimus* *Mącz*, *Calep*; *copiosus*, *dis*, *nummosus*, *peculiosus* *Mącz*, *Cn*; *peculiatu* *Calep*, *Cn*; *pecuniosus*, *plenus*, *redundans* *Mącz* (730) : Oracz łam siebie winował/ Iż bez prace bogat być chciał. *BierEz* O2, R; botz oto wiłfę na krzyżu nagi/ fromotny/ aby ty był czlowieczę bogaty ij chwalebny. *OpecŻyw* 141, 13, 16, 45v, 46, 62 (8); *ForCnR* C2; bogati Czefarł nał yego m. zbozey pomoczy łzwamy przyyaczielstwo ma. *MetrKor* 46/117v, 46/118 [4 r.]; *FalZioł* IV 48c, V 46, 49v; Zywoť iełt ludzi bogatich łzczęćcie á radołć, nędznych łmutek, a oczekãwanie łmierci. *BielŻyw* 136, 27, 32, 37, 144, 167 [3 r.] (21); *GlabGad* P8; *March*² Dv; *MiechGlab* 60; *BierRozm* 20; Iam pan Vyelky Svlthan Svleyman zbozey łalki pyłzimy panu Vyelkiemv myędzy chrzełczyanłkyemy pany Wmyelzylałzowey vyerze panu stharemv y mandremv y bogathemv *LibLeg* 7/67v, 41, 68; *RejRozpr* G; *LibMal* 1544/91, 1547/135; *SeklWyzn* e2; *SeklKat* Y4; *KromRozm I* Hv; *MurzHist* B3; A Weirzãwłzy virzãł bogaté ludzie a oni miecã do łkarbnice kościelny dary łwoie *MurzNT* *Luc* 21/1, k. 10v; *KromRozm III* K7; *BielKom* C; bogatã żonę chowãc yełt wyelki frãfunek á łamãnye głowy *GliczKsiãż* Qv, M6v, P5, P7, Q [2 r.], Qv; *LubPs* N2v; *GroicPorz* co3, gg2, kk4v; *KrowObr* 33, 38, 139v, 241v; *RejWiz* 13v, 100v,

Cc4; A bárzo ciężkym gniewem gniewam fie ią ná narody bogáte *Leop Zach* 1/15, 1.*Reg* 25/2, 2.*Reg* 12/1, *Prov* 28/22, *Ez* 27 *arg*, *Mar* 10 *arg* (14); *OrzList* f; *RejFig* Dd2v, Dd4, Ee; *RejZwierz* 40v; *Goski* A9v, A11v; *BibRadz Dan* 13/4, *Matth* 27/57, *Apoc* 2/9; Káplánki ftan bogatym z przyrodzenia ieft *OrzRozm* G4, H [2 r.], N2; s. Dominik y s. Fráncízek rodem z Alfyzymu/ opuścili bogáte zakony á záložyli vbogie *BielKron* 183; [*Anglia*] Ma dwoie Arcibiškupstwo bogáthe *BielKron* 277v, 40v, 85, 214, 272v [3 r.], 465v (59); *KochSat* A3; *KochZg* A3; Praestat pauperem esse et nobilem quam divitem et latronem, Lepiey yeft być vbogim á sláchetnym/ niżli bogátym á łotrem. *Mącz* 312c, 18d, 23d, 46b, 64c, 175c (16); *SarnUzn* F4v; [*człowieka*] ktory wiernie á niewykřetnie łtoi przy świętych łłowiech iego/ to on [*Pan*] bogátym zowie *RejAp* 42v, 21, 21v [4 r.], 41v, 43v [2 r.], 149v (12); tego dobrego páná miłowálá iedná boháta/ y piękna białogłová *GórnDworz* Cc8v, Q3, Aa3; *HistRzym* 4, 5v [3 r.], 14, 73, 85 [2 r.] (15); *RejPos* 83, 161, 191v, 264v [3 r.], 348 (15); *GrzegŚm* 16, 58; *KuczbKat* 260; *RejZwierc* 6, 95, 185v, 227, 268v; *WujJud* 143v; A Lázarzow wízędy pełno przed vliczkámi bogátey księzey. *WujJudConf* 209; Byli ludzmi bogátemi/ y mocą obdárzeni/ ktorzy łpokoynie łwoy żywot domá wiedli. *BudBib Eccli* 44/6; *MycPrz* I B [2 r.], II Av; *WierKróc* A3; *BudNT Iac* 1/10; *PapPran* B3v, F4v, L4, T, Yv; Bo fie zda iákoby wízeláką ludzkość zwlekli z siebie/ y práwo bráterstwa porzucili oni/ ktorzi bogátemi będąc/ łobie tylko bogáci łá *ModrzBaz* 68v, 19, 42v, 77, 93, 124 (16); *Oczko* 2v; *KochPs* 68, 200 [2 r.]; Widziłz iaki to ieft Bog Chrześciánki/ iáko dobry/ iáko wdzięczny y bogáty. *SkarŻyw* 102, 178, 200, 225, 508, 538 (31); Ofiádło potym bárzo wiele narodow w Hiłpánłkich Kráinách bogátym *StryjKron* 16, 11, 16 [2 r.], 577; *CzechEp* 287; *KochJez* A3; *KochEpit* A2v; *KochFr* 97, 113; *KlonŻal* C4; *KochWz* 137; Bo komu Bóg trochę dáie/ A on ná tym rad przełtaie: Tego bogátym być ładzę *KochMRot* B2v, B2, B3; *ReszPrz* 28; *WerKaz* 288; *KochPam* 81; Cnotá (ták ieft bogáta) nie może wzić łzkody *KochPieś* 44, 6; *KochTarn* 77; Chłop káždy łkapy/ ácz ieft y náder bogáty *PudłFr* 20, 22, 59, 60, 68; *ZawJeft* 6; Możelz mi wierzyć/ iżby Polłká dáleko bogátłza byłá/ gdy by miałá miałł więcey *GórnRozm* L4 v, G3v, I4v, L3v; *ActReg* 130; *Calep* 610b, 611a, 766b; *GostGosp* 4; *GostGospPon* 170; *Phil* F, F4, K4, Q3v, S4; *KochFrag* 39; *OrzJan* 29, 56; Wiećie o łálce Páná náłzego Iezulá Chryłtułá/ iż dla was vbogim fie łłtał/ będąc bogátym/ ábyłcie iego vbołtwem byli zbogáceni. *LatHar* 555, 702; Abowiem nie máłz roźności Zydá y Graeczyná bo tenze ieft Pan wlytkich/ hoynie bogáty ná wlytki [*dives in omnes*] ktorzy go wzywáią. *WujNT Rom* 10/12, s. 38, *Luc* 12/21, 14/12, 2.*Cor* 8/9, s. 773 (21). *WysKaz* 3, 4, 9 [2 r.], 10; *SarnStat* 657, 658; z ręku iego bogátym á goźdźmi przebitym wlytko mi dobre płynie. *SkarKaz* 209b, 161a, 145b, 246b, 416a, 418b, 579a, 638a; *VotSzl* D2; Y iabym chciał byđz bogat [!], ále dármno mi się Tego chce. *CiekPotr* 44, 28 [2 r.], 29 [2 r.], 30, 35, 44; Wlytká Rzeczpołp: vboga/ domy tylo poiedynkowe bogáte. *SkarKazSej* 705a, 670a, 705a *margin*; *KlonFlis* D2v, E4v, G3v; Bierze owce y łwinie/ y byđło rogáte: Záłzedłzy w kray obfity miedzy wsi bogáte. *KlonWor* 21, 43, 55; *PudłDydo* B4; *ZbyłPrzyg* A3.

W charakterystycznych połączeniach: bogaty(-a, -e, -ci) barzo (27), *białogłowa (niewiasta)* (5), *cesarz* (5), *człowiek (człek)* (29), *dom* (5), *dwor* (2), *gospodarz* (2), *kraina (kraj)* (6), *krol* (8), *krolestwo* (4), *księstwo*, *kupiec* (8), *ludzie* (14), *mąz* (7), *miasto* (27), *mieszczanin* (2), *ojciec* (5), *pan* (14), *państwo* (3), *rodzice* (3), *sąsiad* (2), *wielmi* (5), *wieś*, *ziemia* (3), *żona* (6).

bogaty z czego (8): z vboftuá ktore mamy ieftełmy bogáci *HistAl* I6; *HistRzym* 68; Niechciał ztego ták wielkie⁸⁰ vrzędu nigdy bogatym być *SkarŻyw* 482, 101, 482 *marg*; *KlonŻal* C2v; *GostGosp* 38; *GostCast* 9.

bogaty nad kogo (2): MIdás Krol Frigiey/ ná ten czás był bogáty nád ine krole *BielKron* 25v; Ociec niebiełki niepotrzebuie náłzych bogactw/ bo on nádewłzyftki ieft bogáty á bárzo dobry. *HistRzym* 6.

bogaty w co (21): A owłzeyki do czterech lat/ Będę w owce bárzo bogát. *BierEz* Q3; [*Papieź Innocencyjus ósmy*] áczkolwiek był vbogi w fkárby ále w cnotę y w łprawy bogáty *BielKron* 189v; Była tá wyłpá [*Sabut*] bogáta w Złoto y w Korzenie *BielKron* 446, 11, 67, 270; *KochSat* A2v; Praediatu, bogati w ymienie leżące. *Mącz* 317c, 286b, 308b; *ModrzBaz* 127v; *KochPs* 160; *SkarŻyw* A5; *KlonŻal* D3v; *ReszPrz* 65; *PudłFr* 40; *ZawJeft* 3; *GrabowSet* Y2; áby dobrze czynili/ w vczynki dobre bogátymi byli *WujNT* 1.Tim 6/18; Náđ Iozephá zásię, onęgo w czyłtość pánieńłką, w cnoty wielkié, y w łáłkę pánłką bogátęgo, Pána AEgyptłkięgo, co drożłzęgo? *GostCast* 3; *KlonFlis* G2. Cf »bogaty w pieniądze«, »w słowa bogaty«.

bogaty czym (5): Polłká Krolá łwego bogátęgo niechce mieć pieniądzmı/ ále ludźmi *OrzRozm* N2v, N2v *marg*; Pollicitis dives esse potest, Obietnicámi włzelki może być bogáty. *Mącz* 340c; *ModrzBaz* 50v; A Iberowie Aziaticzcy obaczywłzy w Hiłpaniey [...] bogáte gory/ Krułzcem Złotym/ Szrebrnym y żeláznyım/ [...] támże ofiedli *StryKron* 16.

bogaty w czym (15): *BielŻyw* 116; *Leop Eph* 2/4; *BibRadz Gen* 13/2; *RejAp* 21v, 42v; iam w ziemi mey Eipćie był we włzem bárzo bogáty *HistRzym* 86, 86v; *RejPos* 243v; *WujJud* A3v; (Rołkázuy im) dobrze czynić/ bogátymi być w vczynkach dobrych *BudNT* 1.Tim 6/18; *WujNT Eph* 2/4, *Iac* 2/5, s. *Zzzzz4v*, *Cccccc2v*. Cf »w bogactwie bogatszy«, »bogaty w pieniądzech«.

Przysłowia: Błogofłáwieńłtwo Boże czyni bogátymi. *KołakSzczęłł kt*.

Kto chce bogáty być/ łatwie mu ku nędzy przyść. *BierEz* Pv.

Kto chce bogáty być/ Oplwawłzy ręćze trzebác robić. *BierEz* I2.

Człowiekowi bogátemu á mocnemu/ á wodzie nawálney nieprzeciwlie. *March*¹ A3v; *March*³ V2v.

Kto wnadzieie ziw bedzie li bogath bedzie dziw. *ZapMaz VII Z* 4/85.

Bogátłzyć iefłth wolny nędznik/ Niżli bogáty niewolnik *BierEz* R2.

Nie płáci bogáty/ iedno winowáty. *GostGosp* 36.

Ym kto bogátłzy tym skęplzy. *Mącz* 68b.

Będziefłzi bogáty niewierz łzczęłłciu iefłtis młody będziefłz wnet łtary. *BielŻyw* 93.

Wyrażenia: »w bogactwie bogatszy«: łłylzącz o tobie wielką powiełć, zes w bogaczłtwie trzy kroć bogátłzy y w ludziech niź pan moy Alexander, á tak ktobiem przyłzedł chcącz łie dowiedzteć [!] takli ieft *BielŻyw* 157.

»nędza bogata«: [*Midas*] Ręce do niebá wznosi/ Odpuść Pánie/ á téy głodnéy hoynoćci pozbaw/ y nędze bogatéy [!]. *KochDz* 107.

»bogaty pokoj; pokoj bogaty« (2 : 1): y otwarza mu Pan chwałę y rádość y ony przybytki bogátęgo pokoyu y bełpieczne⁸⁰ pomiełzkánia ná wieki wieczne. *SkarKaz* 8b; Pokoy bogáty dáłá oyczyzná *SkarKazSej* 666b *marg*, 667a.

»bogaty w pieniądze (w pieniądzach); w pieniądze bogaty« (2 : 2): Nieuczyniłość nas [Scypiona] łakomych imienie Affricłkie, á brata mego Azianłkie obadwałwa bogatłza w zawılci niż w pieniądzach. *BielŻyw* 116; pomnię ią przedlaty/ Ze w Połłcze żaden niebył w pieniądze bogaty. *KochSat* A2v; *Mącz* 286b; *WujJud* A3v.

»w słowa bogaty« (3): *KochPs* 160; *KlonŻal* D3v; [Luteranie] w mowę á w łłowá łą bárzo bogáci/ łzydzác á śmieiác fię z ludzi *ReszPrz* 65.

»wczas [= *wystarczajaco*] bogaty« (2): Homo mediocris conditionis, Śrzedniego łtanu/ Ták w czás bogáty. *Mącz* 63a, 228b.

Zestawienie: «bogate kramy» (2): Speciarus vicus. Wurtzkremer gałz. Bogáte kramy gध्ये korzenye przedáyá. *Murm* 29 [*idem*] *BartBydg* 141v.

Szeregi: «bogaty, (i) fortunny» (2): Rzekł Solon/ wiem dołyc w Grecyey bogátych y fortunnych/ ktorzy tobie zołtáwili łyny mądre y bogáctwá wielkie. *BielKron* 111v; *Mącz* 23d.

»bogaty, (i) majętny; majętny i bogaty« (3 : 1): *Mącz* 196c; [Barnabasz] vrodzony w Cyprze gdzie fię byli przodkowie ie^{go} bogáci y máiętni przenieśli. *SkarŻyw* 534; *StryjKron* 350; *Calep* 819a.

»bogaty, (i, a) (prze)możny; możny, (i) bogaty« (7 : 5): *KrowObr* 11v; y zowiem Krolá bogáтым y możnym Krolem tego/ ktory Krolełtwá łwego obronić może ludem łwym włáłnym *OrzRozm* N2; *Experiuntur* opes suas, Kołtuyá yáko bogáci á możni łą. *Mącz* 279a, 271b, 473d; *ModrzBaz* 19; *GórnRozm* I3v [2 r.]; *SkarKaz* 638a; *CiekPotr* 38; Sam ták możny y bogáty P. Bog iełł/ do ktorego zapłátę náłżę odkłádác mamy. *SkarKazSej* 670b, 682b.

»pienięży, (i) bogaty« (2): *Mącz* 253d; áni sie łtáráią o zbáwienie łwoich dżiatek [...] tylko żeby pieniężnymi y bárzo bogátymi zołtáli. *KuczbKat* 310.

»(tak) bogaty i (jako, albo, ani) ubogi; (tak) ubogi, (jako, bądź *itp.*) bogaty« (12 : 9): *LibLeg* 10/96v; *LubPs* Nv; Włżákże nie bárzo Bogáci áni też vbodzy [*mają być obierani*]/ ále łrzedniego łtanu *GroicPorz* b3, d2; *Leop Ruth* 3/10; *RejFig* Dd4 [2 r.]; *BielKron* 53, 105; *Mącz* 349c; *GórnDworz* Hh8; *RejPos* 162; [Tatarowie] tho máią práwo/ ktory co pierwey połtrzeli z łuku to iego/ by nabogátłzy áłbo naubołłzy człowiek *BielSpr* 68; *MycPrz* II C3v; *ModrzBaz* 19; *Paprup* D; Łákomy człowiek nie może byđż cnotliwy/ ták bogáty iáko vbogi *GostGosp* 4; *Phil* F4; *WujNT Apoc* 13/16; *PowodPr* 68; *CiekPotr* 38.

»wielki, (a, i) bogaty; bogaty k temu wielki« (18 : 1): Tyrus mocne/ wielkie á bogáte niegdy miałto práwie ná morzu ná infule záłiádło. *BielKron* 267; Niemieckie kráiny [...] przeto kłiążąt wiele máią iz miałtá bogáte ktemu wielkie/ co miałto wielkie to łwoie kłięłtwo ma *BielKron* 281v, 98, 218, 264[2 r.], 277, 280v [2 r.] (19).

»zacny, (i, a) bogaty; bogaty i (a, abo) zacny« (7 : 5): Bo nie ná tym choćiá kto máiętność vtráci/ Záwżdy bogát y zacny gdy łie s cnotą zbráci. *RejWiz* 3; *RejPos* 347v; áby czym kto bogátłzy ábo zacnieyłzy iełł/ tem łrółłzymi [...] kaźniámi od czynienia krzywđ był odłtráłzon. *ModrzBaz* 77, 141v; Iełłi ią damy zá iákiego bogátego y zacnego/ á złych obyczáiow człeká: vdręczy nam corkę náłżę *SkarŻyw* 103, 68, 133, 164, 298; *ReszHoz* 132; *KochPieś* 43; *SkarKaz* 416b.

a. *W funkcji rzeczownika*: bogacz (*przeważnie w opozycji do „ubogi”*); *dives* *Mącz*, *Calag*, *Calep*, *Cn*; *dis* *Mącz*, *Cn* (188) : Kiedy fięđzielił zá łtołem bogátego/ tedy páłtrzay pilno co przed cię

położą. *March*¹ A4; *OpecŻyw* 11v, 20; *FalZioł* V 64, 73; Smierć ieft wieczne łpanie rozdzielenie ciał, bogatych łtrach, požądanie vbogich *BielŻyw* 137, 41, 57 [3 r.], 58, 93, 128; Boć nie cz[yni] bogatego Sebranie skarbu wielkiego *BierRozm* 19, 4, 20; *March*³ V4; Też naucza iako łie bogaci maią rządzić w bogactwach łwoich. *WróbŻołt* T3; *RejRozpr* E3v marg; *SeklKat* Y4; *RejKup* 18v; *MurzNT Luc* 6/24; Zabił Pan co bogatłłse wnet z ludu onego *LubPs* R6v; *KrowObr* 33, 75v; *RejWiz* 187, Dd3v; niech łie nieprzechwałá bogáty z bogacthw łwoich *Leop Ier* 9/23, *Ex* 30/15, *Lev* 19/15, *Prov* 14/20, *Eccli* 13/24, 26 (12); *RejZwierz* 41 v; gdy dwa bołzkowie połwárzyli łie o łpiewanie cudnieyłze wierłzow/ Phebus á Pán/ dáli łie ná rosládek Midáłowi krolowi iáko bogátemu *BielKron* 26, 71 [2 r.], 81v, 82, 214; *Mącz* 64c, 188d; *Prot* A3v, C4; *RejPos* 162, 243, 264, 351v; W oczy bogáтым włzyłcy pochlebuią/ A s tyłu páłcy *hic est* vkáziuią. *RejZwierz* 226v, 224, 233v; *BudBib Ps* 44/13, *Prov* 14/20; Bogáтым wnińeyłzem wieku rofkázuy nie wyłoko rozumieć/ áni łię łpodziewáć na wyłokość bogáctwá niepewne⁸⁰ *BudNT 1.Tim* 6/17; *PaprPan* T; *ModrzBaz* 19, 42v, 72, 73, 73v, 141v; Gdy vbogiego vyrzáłá/ dawáłá: gdy bogátego/ do dawáńia vpomináłá. *SkarŻyw* 140, 535, 589; *StryjKron* 51; *KochFr* 20; *KochMROT* A3v; Nic nie máiac z tymi/ co nie niechcá/ przełtáię/ A buntow dobrowolnie bogátych łye káię. *KochPieś* 36; *PudłFr* 47; *GórnRozm* B4, E2, E4, I; *ZawJeft* 26; *GostGospSieb* x2v, x3; *Phil* S; *GórnTroas* 66; *KochFrag* 46; Láknące nápełnił dobrámi/ á bogáte (marg) Bogáte/ to ieft/ dołtátkiem wniešione. (-) głodne opułcił. *LatHar* 66; Ofiáre vbogiej wdowy przekłáda/ nád ofiáre bogátych. *WujNT* 39, *Matth* 19/23, *Iac* 1/10, 11, *Apoc* 6/15, s. 275 [2 r.] (14); opátrność Bołka/ z bogátych vbogie/ á z vbogich bogáte czyni. *WysKaz* 9; *JanNKar* G2v; *SarnStat* 505, 626 [3 r.], 1277, 1292; *PowodPr* 7, 79; *SkarKaz* 457b, 516b, 551b, 581a; Ale łlyłzałeš piołnkę, ktorá wprzod w Athenách Potym w Rzymie łpiewano o łkápym bogáтым? *CiekPotr* 24; *GostCast* 70; *KlonWor* **3v, **6v, 43; Vbogiš? vbogim być mułiłz záwždy: czemu? Bogactw teraz nie dáia tylko bogátemu. *SzarzRyt* D3v.

Przysłowie: [bibl.] Pomniž o onem przyłwioiu. Obogatem o wielbládzie A ty miemrzy [!] wtym nierzadzie. *RejKup* 18v; Látwiej Wielbláadowi przeiść przez włłko igielne/ niž bogáthemu wnišć do krolełtwá Božego. *Leop Mar* 10/25; *BielKron* 157; *WujNT Matth* 19/24 [ogólem 4 r.].

Wyrażenia: »prędko bogaty« (3) : A záwždy połpolicie ci přętko boháci/ W wielkim niebełpieczeńłtwie každy wolność łtráci. *RejWiz* I3v; *KlonFlis* D3; *KlonWor* 72.

Szeregi: »chudy, bogaty«: [łmierci] zadnego łobie nic nie wáżyłz/ chudego, bogátego wdawiłz *ArtKanc* S11.

»bogaty a (i) moźny; moźny i bogaty« (2 : 1): Bogáci á moźni/ częłtokroć zwykli Rzecz połpolitą wciłkác y niłzczyć. *GroicPorz* b3; *Leop Eccli* 13 arg; *SkarKaz* 483b.

»(jako) bogaty i (tako, albo *itp.*) ubogi, bogaty z ubogim; ubogi, (i, albo *itp.*) bogaty« (32 : 23): [Józeł] vbogiego ij bogátego iednako milowál *OpecŻyw* 5; *ForCnR* D4v; Sumńienie Lepey tułły vbogiemu niž bogátemu ołbawieniu. *RejKup* 18, Fv; *BielKom* E2; Pilne nápomináńie (ku łłucháńiu przełstrzeżenia) ták vbogich iáko y bogátych. *LubPs* Nv, F2v, V5v; przyłyęgam [...] łprawiełdiwołć rowne włzyłtkim ták bogáтым iáko vbogim [...] czynić y mnożyć *GroicPorz* c, cv, c2v, d4, g, g3; Co zá łpołeczność cłłowiekowi łwięthemu ze płem? ábo kthora częłć dobra bogátemu z vbogim *Leop Eccli* 13/22, *Prov* 22 arg, 22/2, *Eccli* 13 arg; *OrzRozm* L3; *BielKron* 104, 235, 258, 272, 330v, 343v; *RejAp*

115, 115v; *GórnDworz* Hh8; *HistRzym* 14; *RejPos* 58v; *GrzegŚm* 1; *RejZwierc* B3v, 45, 233v; Pan Bog ńtworzyłciel wńzytkiego [...] dodawa do ńytości/ netylko [!] bogątym/ ále y vbogim. *ModrzBaz* 48v, 73, 91; *SkarŻyw* 273; *StryjKron* 155; *ReszList* 187; *ArtKanc* R19; *GórnRozm* B4, 12; *GostGosp* 148; *Phil* N4; *WujNT* 719, 789 [2 r.]; *WysKaz* 45; *SarnStat* 458, 554, 561, 649; *SkarKazSej* 673b; Ták teź ciáło Rzeczyńpółpolitey zńińzczeńby muńiáło [...] iefliby wolno byńo duźemu przewońzić náń fláńbńzym: mńodemu náń ńtárym: bogátemu náń vbogim. *KlonWor* **3v.

2. *Wspaniały, kosztowny, świątny; wielki, obfity, okazały; dives Mącz, Calag, Calep, Cn; opulentus Mącz, Calep, Cn; locuples, opimus Mącz, Calep; copiosus, dis Mącz, Cn (93)* : krol náń krolmi w ńwym narodenijy wońal wćzycijtz léganiję oftreeń/ vbogie/ niźli wańńe miekkie ij bogaté. *OpecŻyw* 16; *LibLeg* 10/124v, 11/44, 58v; *LubPs* hhv; *BibRadz* 2.Reg 24/2; Ma [ziemia Alzacyjska] winá dobre/ ma rudy bogáte/ gory náń kthorych ńrebro kopáią *BielKron* 283v, 268v, 292v; *Attalica suppellex*, Bogáty á páński ńprzęt domowy. *Mącz* 18d; *Bińkup/ Vbrań* ńie byń ohromnie/ w ńzátę ńzeroká á bohátá *GórnDworz* P; *RejPos* 210; *KwiatOpis* B4; Bo ieflińz iefń wdzięczna rzecz wńywocie bogáctwo/ á zańz nie dáńleko bogátńza iefń mąńdrość która wńzytko ńpráwuie? *BudBib Sap* 8/5; *BiańKaz* K3; *ModrzBaz* 139; *Oczko* 9; *Piérzchnęli* wielowładni krolowie/ piérzchnęli/ A nieznáczni bogátá korzyńć ońięgnęli. *KochPs* 97, 196; *SkarŻyw* 52, 511; *KochTr* 22; *StryjKron* 452, 512; *KochFr* 104, 122, 123; [Pan] Z dáńleká ńię przyńluchywał/ ńtuláiąc końmáte Vńzy/ gdyń na ńzczupńey trzcinie/ pięńni grań bogáte. *KlonŻal* B2v, A3, D2; *KochMRot* A2, Bv; *KochPień* 37 [2 r.]; *ActReg* 7; *GostGospSieb* x4; *OrzJan* 28; *KońakSzczęńł* C3v; *WysKaz* 8; *SarnStat* 1273; *KmitaSpit* C3; Ian S. bogátńze wńiąń pońńwieńenie w żywocie niźli Hieremiańz. *SkarKaz* 577b marg, 154b, 456b, 633b; *VotSzl* E2v; *Poponá* zńotogńowem podńzyta, á wkońo Fráńdzámi bogátymi pięńnie lámowána *CiekPotr* 31, 37; *KlonFlis* B, C, Cv, D; *Godńił* tám z towarzyńzmi náń bogátá grabieńz/ Náń zńobycź nieubogá y náń zńáczńá kradzieńz. *KlonWor* 42, 6, 14, 22, 36, 48; *PudńDydo* B3v.

Wyrażenia: «bogaty(-e) dar, podarek, podárze; dar bogaty» (5 : 1): wkańzał ńię [Symeon] z bogátym podárzem przed oczymá Bogá ńwego *SkarŻyw* 113; pońńał im dáry y vpominki bogáte. *SkarŻyw* 437, A3, 398, 577; *SkarKaz* 154b.

»bogate imienie; imienie bogate« (3 : 2): *Mącz* 64c; *ModrzBaz* 32; á żeby dońtáteczni przedáiący imioná bogáte/ z vbogiemii/ ktorzy niemieli co przedáć/ byli rowni *SkarŻyw* 535, 50, 508.

»bogata ńaska« (3): *RejPos* 92; *NiemObr* 70; W ktorym [Synie Boga] mamy odkupienie przez krew iego (odpuszczenie grzechow) wedle bogátey ńáńki iego. *WujNT Eph* 1/7.

»bogata majętnońć« (2): Naprzod myńń iego tárgáć poczęli/ tym co iuńz byń opuńcił: to iefń/ bogátá máiętnońciá *SkarŻyw* 56; *StryjKron* 658.

»bogate pięńiáńdze«: mocá iego [Monarchy] iefń po P. Bogu/ dobry żońnierz y bogáte pięńiáńdze. *SkarKazSej* 691b.

»skarń bogaty; bogaty skarń« (3 : 1): Báńnábańz [...] przy vboństwie Chryńtuńowym zńońtáwáiąć: bogáty ńobie ńkárb ńáńki Bożey y dárow wielkich duchownych zebrań. *SkarŻyw* 535, [407]; *GrabowSet* Fy; Apońtońowie do końciońłá/ iáńko do ńkárbu bogátego/ zupeńnie zńieńli wńzytkę prawńę. *WujNT* 733.

»bogata skarbница« (3): Trzy miesiące zżyła Helżbietá towarzysztwá iey [*Matki Naświętszej*]: ták długo biorąc z bogátey fkarbnice wżytkich náuk/ y wiadomości zbáwienney. *SkarKaz* 580a, 207b; *GosłCast* 6.

»upominek bogaty« (5): *SkarŻyw* 68, 357, 437; przy kim więtsza mądrość y rozum/ y zá tym vpominki bogáte zořtáwác miály. *SkarKaz* 80a, 154b.

»bogata zapłata« (2): ynaczyey sye niemogło odmienycz [do]kad dal bog zem dořtal řwey prawey oyczřlni tą bogatą zapłatą *LibLeg* 11/57v; *SkarKaz* 639a.

»bogate złoto« (4): *KochFr* 31; áni o bogáté złoto/ Ani o perły drogiéy ceny dbam *KochMuza* 26; *KochPropKKoch* 3; Corká/ z twárzą wřtydliwą/ przy niey wielką cnotá/ Która namniey niechybia bogátého złotá. *SapEpit* A3.

Szeregi: »bogaty a nieoszacowany«: wiele przemogłá/ y bogáte á nieořzácowane dáry y vpominki zořtáwíc řwoim nie trudno iey było. *SkarKaz* 154b.

»bogaty a (i) obfity« (2): áby wam [*Pan Bog*] dał z bogátey á obfitey łálki řwoiey/ ábyřcie mocno pořileni á vmocnieni byli przez duchá iego *RejPos* 92w; *GosłGospSieb* x4.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (16) : Copiosus, Okwity/ [...] Dořtáteczny Zbytny/ Bogáty. *Mqcz* 64c, 90a, 91b [2 r.], 149c, 265b, 266d, 304c, 309a, 317c; *Calag* 393a; Opimus – Tłuřti, bogati, nařzpikowani. *Calep* [733]a, 336a, 735a, 777a, 832a.

Synonimy: 1. dostateczny, dostatni, fortunny, majętny, pieniężny, tłusty; 2. obfity, wielki, zbytny.

Cf **BOGACZ, NIEBOGATY**